

۲۶۲۲

www.ketab.ir

اسناد و مراسلات مالستان

غزنین - افغانستان

سرشناسه	موسوی نژاد، سیدمحمد، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	اسناد و مراسلات مالستان - غزنی: (اسناد شخصی شیخ ظاهر توسلی، محسنی، سعادت‌الوم بلقسان، کتابخانه امام رضا (ع) در بازار شنیده...) / نگارش و عکسبرداری سیدمحمد (عارف) موسوی نژاد.
مشخصات نشر	قم: مجمع ذخایر اسلامی، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۲۰۶: مصور (بخشی رنگی).
فروست	معرفی میراث مخطوط؛ ۲۳۶.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۹۸۸-۵۷۴-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	(اسناد شخصی شیخ ظاهر توسلی، محسنی، سعادت‌الوم بلقسان، کتابخانه امام رضا (ع) در بازار شنیده ده، سید رضوی، مدرسه بلوغو، احسانی سوکه، نظری پشه‌خانه، صالحی قولاه)
موضوع	نسخه‌های خطی شرقی -- افغانستان -- مالستان -- فهرست‌ها
موضوع	نسخه‌های خطی فارسی -- افغانستان -- مالستان -- فهرست‌ها
موضوع	نسخه‌های خطی شرقی -- افغانستان -- غزنی -- فهرست‌ها
موضوع	نسخه‌های خطی فارسی -- افغانستان -- غزنی -- فهرست‌ها
رده بندی کنگره	Z۶۶۲۰/۶۷م ۷۶۳۰۹۳
رده بندی دیویی	۰۱۱/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۴۷۲۳۴۸

معرفی میراث مخطوط ۲۳۶

اسناد و مراسلات مالستان غزنین - افغانستان

(اسناد شخصی، شیخ ظاهر توسلی، محسنی، سعادت
الوم بلقسان، کتابخانه امام رضا (ع) در بازار شنبه ده، سید
رضوی، مدرسه بلوغو، احسان سوکه، محمد جمعه
اخلاقی نوجوی، صالحی (۱۳۵۵))

نگارش و عسکرداری:

سید محمد (عارف) موسوی نژاد

نشر مجمع ذخائر اسلامی

۱۳۹۳ خورشیدی

کلیه حقوق این اثر تحت قانون کپی رایت بوده و ترجمه یا چاپ تمام یا بخشی از مطالب آن و نیز درج تمام یا بخشی از آنها در ضمن بانکهای اطلاعاتی و تهیه برنامه‌های رایانه‌ای یا استفاده مطالب و تصاویر در اینترنت و دیگر ابزار و ادوات، به هر نحوی، بدون اجازه قبلی ناشر بصورت کپی، ممنوع می‌باشد.

MAJMA AL-DAKAAIR AL-ISLAMYYAH, 2014©

All rights reserved. No part of this book may be reproduced or translated in any form, by print, internet, photo print, microfilm, CDs or any other means without written permission from the publisher

معرفی میراث مخطوط / ۲۳۶

مجمع ذخائر اسلامی، قم، ایران

استاذ و فراسلات ماستان - غنای

(استاد شخصی شیخ ظاهر توسلی، محسنی، سعادت الوم بلقان، کتابخانه امام خاوری) در بازار شنبه ده.

سید رضوی، مدرسه بلوغ، احسانی سوکه، نظری پنه‌خانه، مسجد اعظم، قم

نگارش و عکسبرداری: سید محمد (عارف) موسوی نژاد

چاپ: ظهور / صحافی: نفیس

نشر: مجمع ذخائر اسلامی

با همکاری سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۳ش (۲۰۱۴م)

شمارگان: محدود

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۸۸-۵۷۴-۲

ارتباط با ناشر

قم: خیابان طالقانی (آذر) - کوی ۲۳ - پلاک ۱ - مجمع ذخائر اسلامی

تلفن: ۰۲۵۳ ۷۷۱۳ ۷۴۰ +۹۸۲۵۳ دورنگار: ۱۱۱۹۰ ۲۵۳ ۷۷۰ +۹۸

همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۴۳۵۰

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه:

خدای بزرگ را سپاس گزارم که توفیق ارزانی داشت تا یک بار دیگر قدمی کوچک در راه خدمت به خلقش برداشته باشم. کتابی که فراروی خوانندگان عزیز قرار دارد، اسنادی است در موضوعات گوناگون که به شکل کنونی ترتیب یافته؛ امید که مورد استفاده مؤرخین و سند پژوهان قرار گیرد.

این اسناد در مجموعه‌ای خاص که اسم مجموعه به آن صدق کند قرار ندارد. جمع آوری این برگ‌های قیمتی، داستان مفصلی دارد که بعضی از آن را در گزارش سفر که در ادامه تقدیم می‌شود، ملاحظه خواهید کرد. این اوراق، در حین عکس برداری از نسخه‌های خطی، سنگی، مالستان از پشت جلد‌ها و اوراق کتاب‌ها جمع آوری و شماره‌گذاری شده است. موضوعات متنوعی در میان اسناد دیده می‌شود که بعضی از موضوعات در ذیل آمده:

نکاح نامه؛ (شماره)

اقرار نامه؛

شجره نامه؛

رسید مالیه؛

مراسلات شامل؛

- دعوت نامه

- معرفی نامه

- نامه خانوادگی

- شکایت نامه

- نامه دوستانه و...

وکالت نامه؛

اجازات؛

استفتائات؛

اسناد تجاری و...

در این مجموعه، حدود ۱۰۶ سند به همراه یک عکس تاریخی معرفی شده که مالکین آنها عبارتند از:

۱. جناب آقای شیخ ظاهر توسلی، قریه الوم بلقسان (از شماره ۱ تا ۷۰)
۲. جناب آقای ... هدی رضوی شنیهده (از شماره ۷۱ تا ۷۴)
۳. جناب آقای فروز ... قریه سوکه (شماره ۷۵)
۴. مدرسه محمدیه در قریه بلوغ (شماره های ۷۶ و ۷۷)
۵. جناب آقای شیخ ایوب احسانی، قریه سوکه (از شماره ۷۸ تا ۸۶)
۶. جناب آقای محسنی، قریه الوم بلقسان (از شماره ۸۷ تا ۹۳)
۷. جناب آقای سعادت، قریه الوم بلقسان (شماره ۹۴)
۸. محمد جمعه اخلاقی، نوجوی (شماره های ۹۵ و ۹۶)
۹. کتابخانه امام رضا (ع)، بازار شنیهده (از شماره ۹۷ تا ۱۰۳)
۱۰. جناب آقای رحمانی، قریه الوم بلقسان (شماره های ۱۰۴ و ۱۰۵)
۱۱. جناب آقای رحیم شاه صالحی، قریه قولاه الوم بلقسان (شماره ۱۰۶)
۱۲. جناب آقای سلطانی، قریه باسی (عکس تاریخی، شماره ۱۰۷)

هرچند، بهتر بود این اسناد تماماً بازخوانی می شد، اما این امکان برای نگارنده فراهم نبود، فقط برای نمونه یکی از این اسناد که قدمتش هم زیاد نیست و از این جهت که مربوط می شود به یکی از علمای بزرگوار مالستان (جناب آیت الله شیخ

سرورعلی فلسفی) و دوستانی که علاقه‌مند هستند زندگی‌نامه مرحوم آیت الله فلسفی را بنویسند، این سند گزارشی بسیار خوبی است از کتابهایی که نزد آن مرحوم بوده، البته طبق گفته جناب استاد خلیلی، بعد از رحلت جناب آقای فلسفی، کتابهای ایشان به مدرسه رضویه شینوده منتقل شده و به مرحوم استاد مهدوی داده شده که ایشان تعدادی از آنها را برای مرحوم استاد نجفی ارسال می‌کند.

نگارنده تعدادی از این کتابها را که به صورت چاپ سنگی می‌باشد، در کتابخانه امام رضا علیه السلام و کتابخانه مدرسه محمدیه در بلوغو ملاحظه کردم. قریب به اتفاق همه کتابها، اکثر صفحات شان حاشیه نویسی بسیار ارزشمندی به قلم خود مرحوم فلسفی دارد. که جای یک تحقیق گسترده را در این موضوع می‌طلبد و احتمال می‌رود تعدادی از این کتابها، نزد جناب استاد احسانی سوکه باشد، چرا که تعدادی از کتابهای مرحوم نجفی که در منزلش بوده، بعد از وفاتش توسط فرزندان او به آقای احسانی داده شده و این مطلب را خود آقای احسانی به بنده فرمودند.

اما لیست کتابهای آقای فلسفی که در سند شماره ۱۰۲ این مجموعه آمده از این قرار است^۱:

«بسم الله الرحمن الرحيم

لیست کتاب [های] حاجی شیخ سرورعلی [فلسفی مالستانی]

^۱ . توجه: شاید این لیست غیر از کتابهایی باشد که به استاد مهدوی داده شده؟

۱. مکاسب یک جلد ۵۰۰
۲. لمعتین ۱۰۰۰
۳. منظومه یک جلد ۳۰۰
۴. سیوطی یک جلد ۱۲۰
۵. جامع الشواهد ۳۰۰
۶. بحار الانوار جلد ۱۵، ۵۰۰
۷. تتمۃ المنتهی یک جلد ۲۰۰
۸. ذخیر العاد ۲۰۰
۹. الھیئة الاسلام ۲۵۰
۱۰. شرح آملی ۳۰۰
۱۱. شرح تجرید ۳۵۰
۱۲. مطول ۴۰۰
۱۳. المدرس الأفضل فی شرح المطول ۲۰۰
۱۴. کشکول ۶۰۰
۱۵. تفسیر مجمع البیان پنج جلد ۱۵۰۰
۱۶. شرح هداية الحکمة ۲۰۰
۱۷. الکلام المفید للمدرس والمستفید ۱۵۰
۱۸. ارشاد الفحول ۲۰۰

۱۹. شرح مطالع فی المنطق ۲۵۰
۲۰. نہایۃ الدراية فی شرح الکفاية ۳۰۰
۲۱. کفایہ جلد اول ۱۸۰
۲۲. مکتب تشیع ۱۰۰
۲۳. البیان ۲۰۰
۲۴. ابوطالب مؤمن قریش ۲۰۰
۲۵. جلاء العیون ۲۵۰
۲۶. شرح شافی ۱۵۰
۲۷. شرح رضی ۱۰۰
۲۸. مکررات مدرّس ۱۰۰
۲۹. غوال الکلام ۲۰۰
۳۰. مناقب محی الدین ۸۰
۳۱. رسالۃ معجزہ ۱۵۰
۳۲. الذرالغوالی ۷۰
۳۳. اشکال المیزان ۷۰
۳۴. اصول فلسفہ ۴ جلد^۱ ۵۷۰
۳۵. عنایۃ الأصول فی شرح الکفاية الأصول ۳ جلد ۷۰۰

^۱ . روی این شماره خط کشیده شده و در بالای آن نوشته شده «کلت داده شده».

۳۶. اعجاز خوراکها ۴۰
۳۷. اسرار خوراکها ۴۰
۳۸. یکتا خدای جهان آفرین ۲۰
۳۹. چرا بیمار شویم ۳۰
۴۰. بحث در باره ماتریالیسم ۱۵۰
۴۱. قرآن و اسلام ۵۰
۴۲. چین شرقی ۸
۴۳. اصول پنجگانه ۲۰
۴۴. اسلام و آیین فطرت ۵۰
۴۵. فیلسوف نماها ۱۸۰
۴۶. در جستجوی خدا ۳۵
۴۷. اسلام و قرآن ۳۰
۴۸. جنگ‌های صلیبی جلد اول، ۱۵۰
۴۹. جنگ‌های صلیبی جلد دوم، ۱۲۰
۵۰. اسرار عقب ماندگی شرق ۵۰
۵۱. الصّحیفة الکاملة السجّادیة ۱۰۰
۵۲. اخلاق جلالی ۱۰۰
- ۵۶'. عقاید اسلامی ۲۰

۵۷. آیین نگارش تاریخ ۳۰
۵۸. معالم الأصول ۱۵۰
۵۹. معراج السعادة ۲۰۰
۶۰. ناسخ التواریخ جلد دوم، ۵۰۰
۶۱. جامع المقدمات ۱۵۰
۶۲. حلیة المتقین ۱۵۰
۶۳. منهاج العارفين ۲۰۰
۶۴. انیس الراعظین ۳۰۰
۶۵. حملة حیدری ۲۰۰
۶۶. مفاتیح ۱۰۰
۶۷. الو... ۱۵۰
۶۸. احادیث نبوی ۵۰
۶۹. طب و بهداشت در اسلام ۵۰
۷۰. درس صرف ۱۰۰
۷۱. گلستان جلی قلم ۶۰
۷۲. صرف میر ۲۰
۷۳. مفتاح ۱۰۰
۷۴. خزائن الاشعار ۴۰
۷۵. کنز الحسینی ۵۰
۷۶. قوانین الأصول ۴۵۰

٧٧. مثنوى معنوى مولوى ٤٠٠
٧٨. بخار الانوار جلد ١٣، ٣٠٠
٧٩. شرح رضى فى النحو ٢٥٠
٨٠. جواهر الكلام ٥٠٠
٨١. جواهر الكلام ٦٠٠
٨٢. جواهر الكلام ٦٠٠
٨٣. جواهر الكلام ٦٠٠
٨٤. جواهر الكلام ٧٠٠
٨٥. جواهر الكلام ٧٠٠
٨٦. طب خانواده ٢٢٠
٨٧. رسائل ٣٠٠
٨٨. منتهى الآمال جلدین ٤٠٠
٨٩. مغنى ٣٥٠
٩٠. تحفة المجالس ١٥٠
٩١. جامى ٦٠
٩٢. فصول المهمة ٢٠٠
٩٣. جامع الرضى ٣٠٠
٩٤. کبريت احمر ٢٠٠
٩٥. نهاية المأمول فى شرح الرسائل ٢٥٠
٩٦. حقائق ٢٨٠

۹۷. حاشیه بر جامی، سید نعمت الله ۱۲۰

۹۸. بديع الميزان ۸۰

۹۹. حاشیه ملا عبدالله ۱۰۰

۱۰۰. ارشاد الفحول فی الرسائل ۲۰۰

۱۰۱. مجموعه شهيد ثانی در فقه ۲۵۰

۱۰۲. عنایة الأصول ۱۰۰

۱۰۳. المنجد ۱۰۰۰

۱۰۴. المراجعات ۱۰۰

۱۰۵. رساله فی اصول ۲۰۰

۱۰۶. مصباح الأصول ۸۰

۱۰۷. الدین و الاسلام ۳۰۰

۱۰۸. می بودی ۱۰۰

۱۰۹. مصباح الأصول ۸۰

۱۱۰. کتاب بینا!

۱۱۱. لثالی - منظومه ۵۰

۱۱۲. رساله در ارث ۷۰

۱۱۳. مناظره داکتر و پیر ۱۰۰

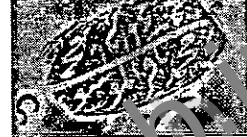
۱۱۴. پیام آسمانی توحید ۲۰۰
۱۱۵. فرهنگ خواص خوراکیها ۶۰۰
۱۱۶. فرهنگ عمید ۱۵۰۰
۱۱۷. دین و دانش ۲۵
۱۱۸. مکتب‌های سیاسی ۴۰
۱۱۹. نجات از مرگ مصنوعی ۲۵۰
۱۲۰. پزشکی خانواده ۲۰
۱۲۱. عدل الهی ۱۵۰
۱۲۲. برهان قرآن ۱۲۰
۱۲۳. رساله در ارث ۱۶۰
۱۲۴. مقالات میرداماد بضمیمه کتاب الروح ۱۳۰
۱۲۵. تفسیر الصافی یک جلد ۶۰۰
۱۲۶. ناسخ التواریخ جلد اول از کتاب دوم، ۷۰۰
۱۲۷. نهج البلاغه ملا فتح الله کاشانی ۶۰۰
۱۲۸. تفسیر حسینی ۵۰۰
۱۲۹. اصول فلسفه غربی ۱۰۰
- عنوان الکلام به جناب ملا علی شفا آخوند بطور عاریت داده شد که اگر زکوة باقی ماند حکایت خود داند، باید کتاب را رد کند [امضاء] ۵۴/۷/۲۴.

آنها را در ذیل ملاحظه می کنید^۱:

شماره سند	تصویر مهرها	سجع مهر
۳		الراجی علی بن محمد
۴		علی جمعه (قرینه)
۵		غلام حسین ۱۳۳۶
۹		عبده محمد جعفر
۱۰		یاجعفر بن محمد
۲۰		علی شیر (قرینه)

^۱ مهرهایی که ناخوانا بود در این مجموعه نیامده.

بسم الله الرحمن الرحيم		۲۹
... حسینی ...		۳۲
غلامعلی، (قرینه)		۴۰
عبدالعلی، (قرینه)		۴۳
عبد الله ۱۳۳۵		۴۵
العبد محمد جعفر		۴۶
عبده اسکندر		۵۶
دارد امید شفاعت زمحمد نبی		۶۴
عباس		۷۵
علی جمعه ۱۳۳۰		۷۸

کلب حسین ۱۳۰۹		۹۱
عبده محمد علی		۹۶
[نا خواناست]		۱۰۲
محمد باقر الموسوی، محمد باقر الموسوی ۱۱۳۴		۱۰۵

شاید خیلی بی‌مناسبت باشد، نزاری از این سفر که توفیق جمع
آوری این مجموعه هم در آن انجام گرفت، آید.

ایام مالستان

این گزارش مختصر روزهایی را شامل می شود که به ثبت میراث مالستان و مقداری هم اسناد و کتب جاغوری (قریه المیتو) پرداخته ام (هرچند اکثر ایام دقیق ثبت نشده، چرا که بعد از گذشت یک ماه و نیم، این گزارش تنظیم شده است). ایامی تلخ و شیرین و آموزنده و تجربه ای بسیار ارزشمند، با دستاوردهایی اندک، اما گرانبها، در این ایام با وجود اینکه سیاحتی به همراه داشت، مشقت هایی هم داشت، برایم شیرین بود که یک کتاب یا سند را عکس برداری می کردم و ثبت می نمودم، تلخی داشت از اینکه تهمت ها نثارم می شد و یا مجموعه ای را که چند ساعت وقت صرف شده بود و عکس برداری نموده بودم و چهار ساعت راه را با موتور در گردنه های بسیار خطرناک طی کرده بودم، اما چون به علت خطر احتمالی لب تاب را نمی توانستم به همراه ببرم، وقتی بعد از دوازده ساعت زحمت طاقت فرسا برمی گشتم، می دیدم حافظه ها پاک شده است و از چند هزار تا عکسی که گرفته بودم چیزی وجود ندارد، خاطرم مکدر می شد، چرا که دوباره باید وقت و آبرو گرو می گذاشتم و این نسخه ها را عکس می گرفتم.

این را صرفاً جهت اطلاع عرض می کنم، اتفاق افتاد که چند نسخه را چهار بار عکس بگیرم و مجموعه نوزده تایی را دوبار عکس برداری نمایم و در موردی هم که دو تا قبرستان را در یک روز گرم با زبان روزه عکس برداری کرده بودم، وقتی شب آمدم، دیدم عکس ها پاک شده، اندوه بسیار برایم عارض شد و دیگر هم فرصتی پیدا نکردم که دوباره آنها را عکس برداری نمایم.

در این سفر، هرچند با نبود امکانات مواجه بودم حتی المقدور یک موتور (ماشین) نیاز داشتم، اما امکان تهیه اش نبود، لذا مجبور بودم که با موتورسیکلت سفر کنم، با همه ی احتیاط ها، سه بار زمین خوردم که در طول گزارش اشاره خواهم